

Inspectie van het Onderwijs
*Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap*

RAPPORT VAN BEVINDINGEN ONDERZOEK NAAR KWALITEITSVERBETERING

De Bouwsteen

Plaats : Hengelo Ov
BRIN nummer : 00KM|OKE 13|VSO
Onderzoeksnummer : 150045
Datum onderzoek : 8 november 2012
Datum vaststelling : 14 februari 2013

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	5
2	BEVINDINGEN	7
3	TOEZICHTARRANGEMENT	15

1 INLEIDING

De Inspectie van het Onderwijs voerde op 8 november 2012 een onderzoek uit op vso De Bouwsteen om een oordeel te kunnen uitspreken over de kwaliteit van het onderwijs en over de naleving van wet- en regelgeving. De school verzorgt voortgezet speciaal onderwijs aan jongeren met een licht verstandelijke beperking in combinatie met complexe gedragsstoornissen in de leeftijd van 12 tot 20 jaar.

Toezichtkader

De inspectie baseert zich bij het onderzoek op het Toezichtkader speciaal onderwijs en voortgezet speciaal onderwijs 2012. Dit toezichtkader bevat een waarderingskader voor het speciaal onderwijs en een waarderingskader voor het voortgezet speciaal onderwijs.

In haar jaarwerkplan verantwoordt de inspectie welke wettelijke aspecten zij onderzoekt.

Meer informatie over het jaarwerkplan en het nieuwe toezichtkader voor (voortgezet) speciaal onderwijs zijn te vinden op www.onderwijsinspectie.nl.

Aanleiding

Tijdens het onderzoek naar kwaliteitverbetering dat de inspectie uitvoerde op 12 april 2011 stelde zij tekortkomingen vast in het onderwijsproces op de Bouwsteen. Deze zijn beschreven in het inspectierapport dat is vastgesteld op 22 juni 2011. De kwaliteit beoordeelde de inspectie toen als zwak en zij intensiverde haar toezicht. In het kader hiervan voert de inspectie nu een onderzoek uit om na te gaan of de school de eerder vastgestelde tekortkomingen heeft opgeheven.

Toezichthistorie

Het intensieve toezichttraject is gestart nadat uit het kwaliteitsonderzoek van maart 2009 bleek dat de kwaliteit van het onderwijs op De Bouwsteen niet voldeed aan de eisen. In 2010 hield de inspectie twee voortgangsgesprekken en voerde een tussentijds kwaliteitsonderzoek uit. In april 2011 vond vervolgens een onderzoek naar kwaliteitverbetering plaats. De inspectie stelde toen vast dat de kwaliteit van het onderwijs weliswaar verbeterd was, maar nog niet voldoende. Zij beoordeelde de kwaliteit opnieuw als zwak en handhaafde het intensieve toezicht.

In december 2011 bezocht de inspectie de school nogmaals met een tussentijds kwaliteitsonderzoek en sprak met de directie en het bevoegd gezag af dat de

kwaliteit van het onderwijs op de Bouwsteen uiterlijk juni 2012 weer van voldoende niveau zou zijn.

Onderzoeksopzet

De inspectie baseerde zich bij dit onderzoek op het Toezichtkader 2012. De inspectie beoordeelde indicatoren van de kwaliteitsaspecten opbrengsten, systeem van leerlingenzorg, onderwijsleerproces en systematische kwaliteitszorg.

Het kwaliteitsaspect "Leerlingenzorg" is volgens het kader ec 2012 beoordeeld, d.w.z. met indicatoren gebaseerd op het werken met een ontwikkelingsperspectief.

Deze rapportage is gebaseerd op:

- Onderzoek en analyse van documenten en gegevens over de school die bij de inspectie aanwezig zijn.
- Analyse van documenten die de school beschikbaar stelde en die zicht bieden op de ontwikkeling van de school.
- Onderzoek op locatie waarbij de inspectie:

- dossiers bestudeerde en beoordeelde, waaronder de documenten met daarin de ontwikkelingsperspectieven;
- gesprekken voerde met de directie en de commissie voor de begeleiding;
- een gesprek voerde met een afvaardiging van de leraren;
- de onderwijspraktijk observeerde in vier groepen.

Aan het eind van het onderzoek besprak de inspectie haar bevindingen en conclusie met de directie van de school en de divisie-directeur namens het bevoegd gezag.

Opbouw rapport

In hoofdstuk 2 staan de bevindingen uit het onderzoek op het gebied van de onderwijskwaliteit en de wettelijke voorschriften. Daarna volgt een beschouwing waarin de inspectie de tekortkomingen toelicht en de schoolontwikkeling waar mogelijk in samenhang beschrijft. Hoofdstuk 3 bevat het toezichtarrangement.

2 BEVINDINGEN

2.1 Kwaliteits- en nalevingsprofiel

In onderstaande tabel vermeldt de inspectie welke indicatoren zij bij dit onderzoek heeft betrokken en tot welke bevindingen het onderzoek heeft geleid. De nummering in de tabellen verwijst naar het volledige Waarderingskader voortgezet speciaal onderwijs 2012. De bevindingen zijn weergegeven in de vorm van een score. De score geeft aan in welke mate de school de desbetreffende indicator heeft gerealiseerd. De inspectie onderzocht daarnaast of de school voldoet aan de naleving van enkele wettelijke voorschriften.

Legenda:

1. slecht
2. onvoldoende
3. voldoende
4. goed
5. niet te beoordelen (alleen bij opbrengsten)

De normindicatoren zijn gemarkeerd met een asterisk (*).

Kwaliteitsaspect 1 De opbrengsten liggen op het niveau dat op grond van de kenmerken van de leerlingenpopulatie mag worden verwacht.		1	2	3	4	5
1.1	Aan het eind van de schoolperiode bereiken de leerlingen een eindniveau dat voldoet aan de landelijke standaarden voor leerresultaten.					•
1.2	Aan het eind van de schoolperiode bereiken de leerlingen een eindniveau dat voldoet aan de landelijke standaarden voor sociale opbrengsten.					•
1.3	De gerealiseerde uitstroombestemmingen van de leerlingen liggen ten minste op het niveau van de landelijke standaarden voor opbrengsten.					•
1.4	De school voldoet aan de landelijke standaard voor bestendinging.					•

Kwaliteitsaspect 2 De school begeleidt de leerlingen aan de hand van hun ontwikkelingsperspectief, zodat zij zich naar hun mogelijkheden ontwikkelen.		1	2	3	4
2.1*	De school stelt bij plaatsing voor iedere leerling binnen zes weken een ontwikkelingsperspectief vast.			•	
2.2*	De school gebruikt een samenhangend systeem van (waar mogelijk genormeerde) instrumenten en procedures voor het volgen van de prestaties en de ontwikkeling van de leerlingen.			•	

Kwaliteitsaspect 2 De school begeleidt de leerlingen aan de hand van hun ontwikkelingsperspectief, zodat zij zich naar hun mogelijkheden ontwikkelen.		1	2	3	4
2.3*	De school stelt vast of de leerlingen zich ontwikkelen conform het ontwikkelingsperspectief en maakt naar aanleiding hiervan beredeneerde keuzes.		•		
2.4*	De school voert het onderwijs en de ondersteuning planmatig uit.		•		
2.5	De school kent structurele samenwerking met ketenpartners waar noodzakelijke interventies op leerlingenniveau haar eigen kerntaak overschrijden.			•	
2.6	De mentoren stimuleren het welbevinden en de motivatie van de leerlingen.			•	

Kwaliteitsaspect 3 De aangeboden leerstofinhouden bereiden de leerlingen voor op vervolgonderwijs en samenleving.		1	2	3	4
3.1*	De school hanteert een leerstofaanbod voor de kernvakken van het uitstroomprofiel.			•	
3.2	Bij de aangeboden leerinhouden op de leergebied overstijgende vormingsgebieden biedt de school de kerndoelen als te bereiken doelstellingen.		•		
3.3*	Het leerstofaanbod van de leerroute sluit aan op de uitstroombestemming.			•	
3.4	De leerinhouden voorzien in een doorgaande lijn.			•	
3.5	Stage maakt voor alle opleidingsprofielen onderdeel uit van het onderwijsaanbod van de school.		•		

Kwaliteitsaspect 4 De leraren geven de leerlingen voldoende tijd om zich het leerstofaanbod eigen te maken.		1	2	3	4
4.1	De school maakt per leerroute een beredeneerde keuze voor de inzet van de beschikbare onderwijstijd.			•	
4.2*	De leraren zetten de geplande onderwijstijd doelgericht in.			•	
4.3	De leraren maken efficiënt gebruik van de geplande onderwijstijd.			•	
4.4	Het ongeoorloofd verzuim van leerlingen is beperkt.			•	

Kwaliteitsaspect 5 Het schoolklimaat wordt gekenmerkt door veiligheid en respectvolle omgangsvormen.		1	2	3	4
5.1	De ouders tonen zich betrokken bij de school door de activiteiten die de school daartoe onderneemt.			•	

Kwaliteitsaspect 5 Het schoolklimaat wordt gekenmerkt door veiligheid en respectvolle omgangsvormen.		1	2	3	4
5.2*	De school heeft een veilige leer- en werksituatie voor zowel de leerlingen als het personeel.			•	
5.3	De leerlingen gaan op een respectvolle manier met elkaar en anderen om.			•	
5.4	De leraren gaan op een respectvolle manier om met de leerlingen.			•	
5.5	De inrichting van het gebouw en de lesruimten getuigen van een veilige en inspirerende leer- en werkomgeving.			•	

Kwaliteitsaspect 6 De leraren leggen duidelijk uit, organiseren de onderwijsactiviteiten efficiënt en houden de leerlingen taakbetrokken.		1	2	3	4
6.1*	De leraren geven duidelijke uitleg van de leerstof.		•		
6.2*	De leraren realiseren een taakgerichte werksfeer.			•	
6.3*	De leerlingen zijn actief betrokken bij de onderwijsactiviteiten.			•	

Kwaliteitsaspect 7 De leraren stemmen aanbod, instructie, verwerking, onderwijstijd en aanpak af op verschillen in ontwikkeling tussen de leerlingen.		1	2	3	4
7.1	De leraren stemmen binnen de leerroute de aangeboden leerinhouden af op de onderwijsbehoeften van leerlingen.		•		
7.2	De leraren stemmen de instructie af op verschillen in instructiebehoeften van leerlingen.		•		
7.3	De leraren stemmen de verwerkingsopdrachten af op de verschillen in verwerkingsbehoeften van leerlingen.		•		
7.4	De leraren stemmen de onderwijstijd af op verschillen in behoefte aan leertijd van leerlingen.		•		
7.5*	De leraren stemmen hun (ortho)pedagogisch handelen af op (problematisch) gedrag van leerlingen.			•	

Kwaliteitsaspect 8 De school zorgt systematisch en planmatig voor behoud en verbetering van de kwaliteit van haar onderwijs.		1	2	3	4
8.1	De school heeft inzicht in de onderwijsbehoeften van haar leerlingenpopulatie.			•	
8.2*	De school evalueert jaarlijks de leerresultaten van de leerlingen.			•	

Kwaliteitsaspect 8 De school zorgt systematisch en planmatig voor behoud en verbetering van de kwaliteit van haar onderwijs.		1	2	3	4
8.3	De school evalueert jaarlijks de resultaten van de leerlingen op de leergebiedoverstijgende ontwikkelingsgebieden.		•		
8.4	De school evalueert regelmatig het onderwijsleerproces.		•		
8.5	De school evalueert regelmatig de onderwijsondersteuning.			•	
8.6	De school werkt planmatig aan verbeteractiviteiten.			•	
8.7	De school borgt de kwaliteit van het onderwijsleerproces.		•		
8.8	De school verantwoordt zich aan belanghebbenden over de gerealiseerde onderwijskwaliteit.		•		
8.9	De school draagt zorg voor de kwaliteit van het onderwijs gericht op bevordering van actief burgerschap en sociale integratie, met inbegrip van het overdragen van kennis over en kennismaking met de diversiteit van de samenleving.			•	
8.10	De school waarborgt de kwaliteit van het schoolexamen en van andere toetsinstrumenten.			•	

Kwaliteitsaspect 9 De voorwaarden voor zorg voor de kwaliteit zijn aanwezig.		1	2	3	4
9.1	De schoolleiding stuurt de schoolontwikkeling inclusief de kwaliteitszorg aan.			•	
9.2	De kwaliteitszorg is verbonden met de visie op leren en onderwijzen en de leerlingenzorg zoals geformuleerd in het schoolplan.			•	
9.3	De schoolleiding zorgt voor een professionele cultuur.			•	
9.4	Bij de zorg voor kwaliteit zijn personeel, directie, leerlingen, ouders en bestuur betrokken.			•	

E. Naleving wet- en regelgeving		Voldoende	Onvoldoende
N.1	Door of namens het bestuur is de vastgestelde schoolgids naar de inspectie gestuurd en deze schoolgids bevat de verplichte onderdelen (WEC, art. 27 en 22).	•	
N.2	Door of namens het bestuur is het vastgestelde schoolplan naar de inspectie gestuurd en dit schoolplan bevat de verplichte onderdelen (WEC, art. 27 en 21).	•	
N.3	De geplande onderwijstijd voldoet aan de wettelijke vereisten (WEC, art. 11).	•	

2.2 Beschouwing

Algemeen beeld

De inspectie beoordeelt de kwaliteit van het onderwijs op vso De Bouwsteen als voldoende.

De school heeft met name het afgelopen halfjaar onder aansturing van de nieuwe directie belangrijke verbeteringen in de onderwijskwaliteit gerealiseerd. Het ontwikkelingsperspectief als richtlijn voor de leerroute van een leerling, is onder leiding van de commissie voor de begeleiding ingevoerd. Het opbrengstgericht werken is voldoende zichtbaar in het onderwijsleerproces, hoewel daarbij de aantekening past dat er verschillen zijn tussen de leraren. Niet alle (norm)indicatoren zijn positief beoordeeld. De evaluatie van de perspectiefplannen moet zorgvuldiger. Ook de planmatige uitvoering van het onderwijs moet beter. Deze laatste indicatoren hangen nauw samen met de wijze waarop de school haar onderwijs aantoonbaar op de individuele leerling afstemt. Daarin zijn nog maatregelen noodzakelijk.

Tot slot vraagt de systematische zorg voor de kwaliteit ook aandacht. De directie heeft daarmee een begin gemaakt, maar de resultaten van evaluaties en de vervolmaatregelen zijn nog onvoldoende zichtbaar.

De inspectie constateerde geen tekorten in de naleving van de wettelijke voorschriften.

Toelichting

Opbrengsten

De inspectie beschikt op dit moment niet over landelijke standaarden voor de leerresultaten, de sociale opbrengsten, de uitstroombestemmingen en bestendinging.

Daarom beoordeelt zij de opbrengsten (nog) niet.

Leerlingenzorg

De meeste indicatoren in het systeem van leerlingenzorg beoordeelt de inspectie positief.

De school stelt voor alle leerlingen binnen zes weken een ontwikkelingsperspectief vast. Daartoe maakt zij op basis van een "plaatsingsplan" een inschatting van de mogelijkheden van de leerling. De ouders slagen er niet altijd in de plannen, als bewijs voor hun instemming, te ondertekenen. De school beschouwt dit als een belangrijk aandachtspunt en zet onder andere de maatschappelijk werkende in om de ouders zoveel als mogelijk bij de school en hun kind te betrekken. De school volgt de vorderingen en de

ontwikkeling van de leerlingen met behulp van methodengebonden toetsen, methodenonafhankelijke toetsen en observatielijsten. Voor het vso beschikt de school daarvoor over een toetskalender. De commissie voor de begeleiding kan niet aantonen dat zij in voldoende mate vaststelt of leerlingen zich ontwikkelen conform hun ontwikkelingsperspectief (indicator 2.3). De analyses van de vorderingen en de daarop gebaseerde besluiten zijn onvoldoende inzichtelijk. De vertaling van het ontwikkelingsperspectief naar het onderwijs in de klas vertoont tekortkomingen. Niet iedere leerling is in een leerroute geplaatst die passend is bij zijn ontwikkelingsperspectief. Deze vertaalslag met behulp van de leerlijnen is zowel in het so als in het vso in ontwikkeling. Waar mogelijk werkt de school samen in de planning van de doelen voor de sociaal-emotionele ontwikkeling met de naastgelegen instelling Ambiq, omdat de meeste leerlingen van de school daar in behandeling zijn.

Onderwijsleerproces: leerstofinhouden, onderwijstijd, schoolklimaat, (ortho)didactisch handelen en afstemming

De indicatoren van de verschillende kwaliteitsaspecten binnen het onderwijsleerproces zijn over het algemeen als voldoende beoordeeld. Dat beeld komt in grote lijnen overeen met de bevindingen van de inspectie tijdens het onderzoek naar kwaliteitverbetering in april 2011.

De school maakt voor haar *leerstofaanbod* gebruik van methoden die voldoen aan de kerndoelen en die ook in het praktijkonderwijs in gebruik zijn. Het aanbod voor de leergebiedoverstijgende kerndoelen, waaronder de sociaal-emotionele ontwikkeling, voldoet niet. De school heeft inmiddels materialen aangeschaft maar overlegt hierover ook nog met de behandelinstelling. Het stagebeleid is in ontwikkeling.

De leraren zetten de *onderwijstijd* voldoende doelgericht en efficiënt in. Ook hebben zij een verdeling van de tijd over de verschillende vakken per leerroute gemaakt met een urentabel voor de afdeling.

Het *schoolklimaat* is voldoende ondersteunend voor leerlingen. De leraren ervaren de school als een voldoende veilige omgeving.

Het *didactisch handelen* van de leraren is gemiddeld genomen van voldoende niveau. De inspectie beoordeelt echter de wijze waarop de leraren de leerstof uitleggen als onvoldoende. Er zijn daarbij verschillen in de kwaliteit van lesgeven door de leraren; sommige leraren geven goed instructie, anderen slagen daar niet in. De leraren geven veel klassikaal les, in tegenstelling tot hetgeen is geconstateerd tijdens het laatste integrale inspectieonderzoek, toen er vooral individueel begeleid werd. Zij houden ook nu onvoldoende rekening met de verschillende instructiebehoeften van de (groepen) leerlingen. Ook het realiseren van een goede *afstemming* in leerinhouden passend bij de leerroute,

afstemming in verwerkingsopdrachten en afstemming in tijd heeft de inspectie onvoldoende waargenomen. De verantwoording over de gemaakte keuzes, was niet terug te vinden in de klassenmappen of in de lesvoorbereidingen. De ontwikkeling van de ondersteuning oftewel de leerlingenzorg houdt hiermee verband. De school kan onvoldoende de leerroutes van de leerlingen in relatie tot het ontwikkelingsperspectief verantwoorden en is niet in staat het onderwijs planmatig op beredeneerde keuzes in te richten.

Kwaliteitszorg en de voorwaarden

Het systeem van kwaliteitszorg en de voorwaarden voor de kwaliteitszorg beoordeelt de inspectie op de meeste indicatoren als voldoende.

De school heeft ook hierin veel geïnvesteerd de afgelopen periode. Zij heeft inmiddels duidelijk in beeld wat haar doelgroep is en welke onderwijsbehoeften deze doelgroep heeft.

De leerresultaten in de vorm van uitstroomgegevens staan vermeld in de schoolgids. De school is voornemens deze volgend jaar vergezeld te laten gaan van de gegevens over de verwachte uitstroom.

Op gebied van de kwaliteitszorg is veel in ontwikkeling, omdat er opnieuw gestart is met de inrichting en de vormgeving van het onderwijs.

De evaluatie van de resultaten die de leerlingen boeken op de leergebiedoverstijgende kerndoelen is niet voldoende. De school gaat werken met een instrument om de sociale opbrengsten te meten, maar is nu niet zo ver. Ook de evaluatie van het onderwijsleerproces, de borging van het onderwijsleerproces en de verantwoording van de gerealiseerde kwaliteit zijn niet voldoende. De directie is zich daarvan bewust. Met behulp van het managementcontract met de divisiedirecteur en het jaarverslag zijn er instrumenten beschikbaar waarin de school haar ontwikkeling systematisch kan verantwoorden.

De voorwaarden voor zorg voor kwaliteit zijn met een voldoende beoordeeld. De directie stuurt de zorg voor de eigen kwaliteit planmatig aan, maakt gebruik van een extern bureau, en zorgt dat alle belanghebbenden betrokken zijn. De leraren voelen zich serieus genomen en weten dat er eisen aan ze gesteld worden.

3 TOEZICHTARRANGEMENT

Kwaliteit

De Inspectie van het Onderwijs kent aan de vso De Bouwsteen het basisarrangement toe. Dit betekent dat de inspectie op dit moment geen reden heeft om het toezicht te intensiveren. Het basistoezicht bestaat uit een jaarlijkse risicoanalyse en eventueel een themaonderzoek.